

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

TAUTIEN RISKIANALYYSI KALANVILJELYLAITOKSILLA

Perttu Koski

Ruokavirasto, Villi- ja vesieläinjaosto

Kalaterveyspäivä 28.3.2019 Turku

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

EUROOPAN MERI- JA KALATALOUSRAHASTO
SUOMEN TOIMINTAOHJELMA
2014-2020

Riskianalyyseja taudinvastustustyössä vesiviljelyssä on käytetty lähinnä kalanviljelylaitostasoa suurempien kokonaisuuksien toiminnan suunnittelussa

Esimerkkejä:

- Riskiperustaisten kansallisten seuranta/valvontaohjelmien suunnittelussa EU:ssa (ja Suomessa)
- Tietyn taudinaiheuttajan leviämistä vaarojen analyysissä
  - *Gyrodactylus salaris* -loisen leviämisen erilaiset riskitekijät Norjassa
  - VHS-taudin sisävesistöihin leviämiseen vaikuttavia tekijöitä ja toimintatapoja Suomessa
- Kirjolohen rodunjalostustoiminnan mahdollinen uudelleen sijoittaminen Luonnonvarakeskuksessa – laitosten riskien vertailu

Riskianalyysi palvelee riskienhallintaa ja on monimutkaisimmillaan vaativaa matemaattista edellyttävää tiedettä

- Kvantitatiivinen riskianalyysi
- Kvalitatiivinen riskianalyysi
- Eri riskien toteutumisen
1) todennäköisyys
2) seuraukset
- Paljon käyttökohteita
– tuloksia käytetään varautumisen suunnitteluun (riskienhallinta)

RISKIMATRIISI			
Esiintymistajuuus	Seurausten vakavuus		
	Vähäinen (1)	Haitallinen (2)	Vakava (3)
Epätodennäköinen (A)	Merkityksetön riski (A-1)	Siedettävä riski (A-2)	Kohtalainen riski (A-3)
Mahdollinen (B)	Siedettävä riski (B-1)	Kohtalainen riski (B-2)	Merkittävä riski (B-3)
Todennäköinen (C)	Kohtalainen riski (C-1)	Merkittävä riski (C-2)	Sietämätön riski (C-3)

Riskien/mahdollisten vaarojen kartoittaminen on ensimmäinen vaihe

- Vain tunnistettaviin uhkiin voidaan tehokkaasti varautua
- Harkinta tulevaisuuspainotteinen – pohjautuu kuitenkin paljolti aikaisemmin tapahtuneeseen/yleiseen tietouteen
- Kalanviljelijä tekee tätä arkipäivän työssään – dokumentointi auttaa toteutuksessa
- Voidaan tehdä vaiheittain, esimerkiksi: tuleva kalaliikenne – tartuntatautien kulkeutuminen veden kautta (luonnonkalat, istutukset, kuljetustoiminta), työntekijöiden osaaminen...
- Käsitys varautumisesta vaativiin tekijöihin ("uhkiin") pohjana varautumiselle: mitkä ovat oman laitoksen käytettävissä olevat keinot kuhunkin pääriskiin varautumiselle?
- Hyvä päivittää ajoittain, koska sekä viljelykäytännöt että laitoksen, kontaktilaitosten ja ympäristön tautitilanne muuttuu
- Tietous oman laitoksen kalatautitilanteesta avainasemassa, tuotavan materiaalin tilanteen selvittäminen kalaterveystodistusten avulla

Käyttömahdollisuuksia yksittäisellä kalanviljelylaitoksella tai yhtiössä

- Oman laitoksen eri toimintojen pohdinta:
  - Eri riskien toteutumisen 1) todennäköisyys
2) seuraukset
  - Relevanteiksi harkittujen uhkien todennäköisyys; esimerkiksi

laitokselle elävää kalaa toimittavien kvl:sten lukumäärään perustuen: a) elävää kalaa joka 3. vuosi yhdeltä laitokselta, b) joka vuosi yhdeltä laitokselta, c) joka vuosi 3:lta kvl:lta

istutusten suorittamisesta laitoksen vedenottoaikaan: a) ei koskaan, b) n. joka 3. vuosi, c) useammin
a) omalta laitokselta, b) samasta vesistöä, c) muualta

- Laitoksen eri toimintojen pohdinta – jatkoa:
  - Relevanteiksi harkittujen uhkien seuraukset; esimerkiksi

Taudin vakavuuden aiheuttamat seuraukset kalastolle:

a) joudutaan saneeraukseen (yhteiskunnan taloudellinen kompensatio – ei kompensatiota), b) aiheuttaa suuren kuolleisuuden, c) voidaan lääkityksellä/rokotuksella hillitä kuolleisuutta/muita tappioita, d) ei vaikutuksia

Lievemmän, viranomaistoimin tai vapaaehtoisella BKD-ohjelmalla vastustettavan taudin seuraukset, jos todetaan laitoksella:

a) vaikeuksia elävän kalan kaupalle, b) aiheuttaa tarpeen toiminnan uudelleen järjestämiseen, c) ei suuria vaikutuksia

Muiden tautien seurauksia: a) joudutaan ottamaan käyttöön jatkuvia lääkityksiä/rokotuksia/kylvetyksiä, b) altaiden puhtaanapito nostettava uudelle tasolle, c) perkuun siirtoja varoaikojen takia, d) ei suuria vaikutuksia

Riskianalyysiin perustuvien johtopäätösten pohjalta tehdään suunnitelma pääriskeihin varautumisesta ja kehitetään laitoksen toimintaa

Edellä mainittu kalanviljelylaitos on kuulunut Eviran kalaterveyspalvelun luokkaa lähtien. Laitos kuuluu vapaaehtoiseen BKD:n terveystarkkailuohjelmaan (luokka

Tutkimukset vuosien 2016-2018 ajalta (23.1.2018 mennessä):

Diaarinro	Laji	Ikä	Kpl	Näytemuoto	Suoritetut tutkimukset	Tul
E20160704	järvitaimen	0	20	kokonainen eläin	2, 3, 5	Syytä kaloilla todettui Paisetautia tai flavoba kaloille tautia aiheutta Tutkimus ei koske ren
E20160831	merilohi	0+	60	kokonainen eläin	3	Paisetautia ei todettu. aiheuttavia bakteereit: reni- eikä flavobakteer
E20161101-057	siika	emo	30	ovariaalineste	1	Kaloille tauteja aiheuti
E20161115-009	merilohi	1+	60	kokonainen eläin	4	Bakteeriperäistä muni
E20170508-032	merilohi	1+	40	kokonainen eläin	1, 2, 3, 5	Varmaa syytä kalojen selville. Kalojen kiduks materiaalia. Tutkittuja,